

Jeřabinová alej

Jeřabiny v mýdlové vodě

Jeřabiny u cesty ANO/NE?

Tak, jak byl loňský rok neuvěřitelně plodný na šípky, letos se prohýbají větve jeřábů pod tíhou obrovského množství jeřabin. Snad není nutné chovatelům připomínat, jak jsou jeřabiny pro ptáky prospěšné. Obsahují velké množství vitamínu C, karoteny, cukry, organické kyseliny, pektinové látky a rutin. Rutin je látka, která zvyšuje pružnost cév, snižuje cholesterol, má protirakovinotvorné a antioxidantní účinky a zesiluje účinek vitamínu C. Jeřabiny mají močopudné a mírně projímavé účinky, zvyšují vylučování žluči a ptáci se jejich konzumací krásně zabaví.

Jeřabiny lze zkrmovat čerstvé, můžeme je mrazit i sušit a většina ptáků je velmi ochotně přijímá bez velkého zvykání. Jak to je ale s jejich sběrem?

Dlouho se tradovalo, že se žádné plody nesmí sbírat u silnic kvůli **obsahu olova** z výfukových plynů. Olovnatý benzín

byl u nás ale zakázán k 1. 1. 2001 a od té doby vše, co jezdí po silnicích (snad vyjma některých veteránů), používá bezolovnatý benzín. Za posledních 19 let tedy nedochází ke kontaminaci jakýchkoli plodů a rostlin u silnic olovem. Dalším strašákem byla **síra**, uvolňovaná především spalováním nafty dieslovými motory. Obsah povolené síry v naftě je u nás stanoven na hodnotu pod 10 ppm od 1. 1. 2009. Už jedenáct let je tedy obsah vypouštěné síry velmi nízký.

Vzhledem k tomu, že benzín i nafta jsou směsmi uhlovodíků, vznikají jejich spalováním **saze, popílků a zdraví škodlivé látky**. Obecně jsou produkty spalování považovány za karcinogeny a produkty spalování paliv nejsou výjimkou. Navíc benzín obsahuje i silné karcinogeny a teratogeny sám o sobě, a to například benzen, toluen, naftalen a další.

Obrovskou bariérou před vypouštěním těchto látek jsou filtry pevných částic v automobilech. Bohužel statistiky udávají, že jenom v ČR jezdí zhruba milion aut s nefunkčním filtrem nebo úplně bez něj. Například měření v tunelu Blanka ukázalo desetinásobné překročení povoleného limitu množství pevných částic v ovzduší.

Mechanické i chemické znečištění plodů u silnice je tedy nepopiratelným faktem. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se ale už nemusíme obávat vysokých hodnot olova a síry, ale spíše karcinogenních a teratogenních popílků a sazí. Relativní výhodou tohoto znečištění je, že jde o znečištění povrchu – většina těchto látek není rozpustná ve vodě a nedostává se tedy samovolně do pletiv stromů a následně do plodů. Jde spíše o mechanické **znečištění povrchu**

Propíráním se uvolní i uschlé a nahnilé plody

Vysrážené mýdlové vločky (tvrdá voda) a rozpuštěné usazeniny z jeřabin od silnice

Proti bílé ploše je vidět, že mýdlem rozpuštěných nečistot je celkem dost

Rozpuštěná špína, kterou nedokázala opláchnout čistá voda a bylo nutné mýdlo na její rozpuštění

listů a plodů. Některé z těchto látek jsou hydrofilní, stačí je omýt jenom vodou, většina je ale hydrofobní a k jejich odstranění jsou nutné tenzidy (saponáty, mýdlo a jiné povrchově aktivní látky).

Závěr

Pokud budete sbírat jeřabiny u silnice, sbírejte je samozřejmě u co nejméně frekventované cesty. Rozhodně bych Vám také doporučila je před zkrmováním nebo mražením umýt pod tekoucí vodou, pořádně proprat v mýdlové vodě a pak zbytky mýdla a rozpuštěných látek znovu spláchnout pod proudem tekoucí vody. Ideálním tenzidem je v tomto případě obyčejné mýdlo nebo mýdlo na ovoce, protože většina běžně používaných saponátů obsahuje také zdraví škodlivé látky, ať už pro papoušky samotné nebo pro životní prostředí. Vzhledem k tomu, že většina chovatelů jeřabiny mrazí a podává je jako vítané zpestření na jaře před chovnou sezónou, je toto opatření zvlášť důležité, protože většina popílků a sazů na neumytých plodech jsou teratogeny (látky způsobující poruchu vývoje nebo poruchu funkce tkání a orgánů během embryonálního vývoje) a jejich konzumace může tedy způsobit poruchy vývoje zárodků ve vajíčku.

Pokud se plody důkladně omyjí a zbaví mechanických nečistot a usazenin, jejich zkrmování je relativně bezpečné. Relativně proto, že část ptáků je chovaná v nevhodujících podmínkách, krmená nevhodující a nekvalitní stravou a tato zvířata jsou samozřejmě mnohem citlivější na přítomnost jakýchkoliv nežádoucích látek v krmivu – jejich organismus je už tak dlouhodobě zatížen až přetížen.

Paradoxně nebezpečnější než plody sbírané u silnice mohou být plody sbírané „v přírodě“ u obhospodařovaného pole. Jeřabiny na mezi u pole mohou obsahovat velká množství hnojiv (i v obsahu plodů i na povrchu), prachu (zvlášť po žních) a chemikálií užívaných v zemědělství (herbicidy, insekticidy, rodenticidy a další pesticidy).

Tento článek by nevznikl bez podpory, rad, postřehů a hlubokých znalostí chemie PaedDr. Jany Drlíkové, které tímto velmi děkuji za spolupráci.

MVDr. Jana Leimerová
Zábřeh na Moravě
leimerova@veterinazabreh.cz

NOVÁ Exota

Časopis pro chovatele exotického ptactva

Vydavatel: Mgr. Jan Sojka
Zahradní 15, 783 35 Horka nad Moravou
e-mail: info@novaexota.eu
www.novaexota.cz, www.novaexota.eu
IČ: 73162086

Inzerce, objednávky a distribuce
Tel.: +420 739 009 276, +420 585 378 340

REDAKČNÍ RADA ČASOPISU Nová EXOTA

Šéfredaktor: Mgr. Jan Sojka

Zástupce šéfredaktora pro ČR
Mgr. Lubomír Tomiška

Zástupce šéfredaktora pro SR
Marek Buraný

ODBORNÁ REDAKČNÍ RADA

RNDr. Bc. Jaromír Vachutka
ptáci obecně a systematika ptáků

Ing. Josef Nožička
jihoameričtí papoušci

Petr Zeman
afričtí papoušci

Emil Antonín
australští papoušci, mutace

Milan Habrcetl
andulky

Bc. Martin Papač, Walther Wiener
genetika ptáků

Lubomír Veselý, Mgr. Radomír Veselý
kanáři, evropské ptactvo, kříženci

MUDr. Michal Straka, CSc.
drobní exoti

Jaroslav Němec
vodní drůbež

Zbyněk Laube
holubi a bažanti

Ing. Vladimír Vondra, Ing. Vít Vojtíšek
fotografie

MVDr. Ľubica Nečasová, MVDr. Jana Leimerová
veterinární poradna

ADRESA REDAKCE

Časopis Nová EXOTA
Zahradní 15, 783 35 Horka nad Moravou
Tel.: 739 009 276
e-mail: sojka@novaexota.eu
(na tuto adresu zasílejte své příspěvky do časopisu)

Grafický návrh: Časopis Nová EXOTA
Registrace: MK ČN E13209
ISSN: 1213 6549

Rozšiřují společnosti:
PNS, a. s.
Mediaprint & Kapa, a. s.

Foto na titulní straně:
Ara horský
(*Primolius couloni*)
Foto: Ing. Josef Nožička

Za obsah a původnost příspěvků odpovídá autor. Redakce si vyhrazuje právo na krácení či úpravu příspěvků. Redakci nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí.

www.novaexota.cz, www.novaexota.eu,
www.novaexota.sk

cs-cz.facebook.com/Nová-Exota-
časopis-124158380948808/timeline

Veterinární ambulance U SVATÉ BARBORY

MVDr. Jana Leimerová
Komenského 18a, 789 01 Zábřeh
e-mail: leimerova@veterinazabreh.cz

veterinární ambulance
pro psy, kočky, plazy,
malé hlodavce,
králíky, fretky
a exotické ptactvo

